

Állampolgári

Az étel világa

Mindig van otthon banán, de sehol sem látsz banánfát?

Ez azért van, mert az ételeink közül sok minden nem a mi térségünkben terem! Az ételünk sokkal nagyobb hatást gyakorol a világra, mint amekkorát közvetlenül ránk! Kíváncsi vagy a nagy képre? Vagy ahogyan németül mondjuk, „kinéznél a tányér szélén túlra”? Akkor vágjunk neki!

Tudományágak	Állampolgári ismeretek, Egészség, Társadalomtudomány
Téma	Környezet
Becsült idő	2 óra 45 perc
Tanulási célok	<p>Mire az egység végére érsz:</p> <ul style="list-style-type: none"> • megismerkedsz az élelmiszer-kereskedelemmel és az élelmiszerpazarlással • megtudod, honnan származnak a különböző ételek • megismerkedsz az ételek regionális és szezonális jellegével • megismerkedsz a fenntartható élelmiszertermeléssel

Bemelegítés

Mit tudsz a globális élelmiszeriparról? A pajtiddal közösen válaszolj a kérdésekre.

1. Hány banánfajta létezik?

- a 1
- b 25
- c több mint 500

2. Az esőerdők nagy területeit irtják ki, hogy szóját telepítsenek a helyére. Mi a legfontosabb oka ennek az óriási keresletnek?

- a Egyre többen válnak vegetáriánussá és vegánná
- b A hústermelésben állati takarmányként használják

3. Honnan származik a burgonya?

- a Kínából
- b Németországból
- c Peruból és Bolíviából

4. Costa Ricában hány hektáron (1 hektár akkora, mint egy futballpálya) természetesen ananászt?

- a Cost Ricában nem terem ananász
- b 540
- c 54 000

5. Évente mennyi élelmiszert pazarolnak el világszerte?

- a Évi 13 millió tonnát
- b Évi 130 millió tonnát
- c Évi 1,3 milliárd tonnát

6. Ennek mekkora része a háztartási pazarlás?

- a 1/3
- b 1/10
- c 1/30

1

1. Lépés

Mit gondolsz, milyen hatással van a globális élelmiszertermelés:

- a az emberekre?
- b a biodiverzításra és a természetre?
- c az éghajlatra?

Mindhárom témáról ötleteljetelek: fogjatok egy lapot és mindent írtatok le, ami eszetekbe jut!
Amikor elkészültetek, vessétek össze a válaszokat az alábbi adatokkal:

A globális élelmiszertermelés hatása az emberekre

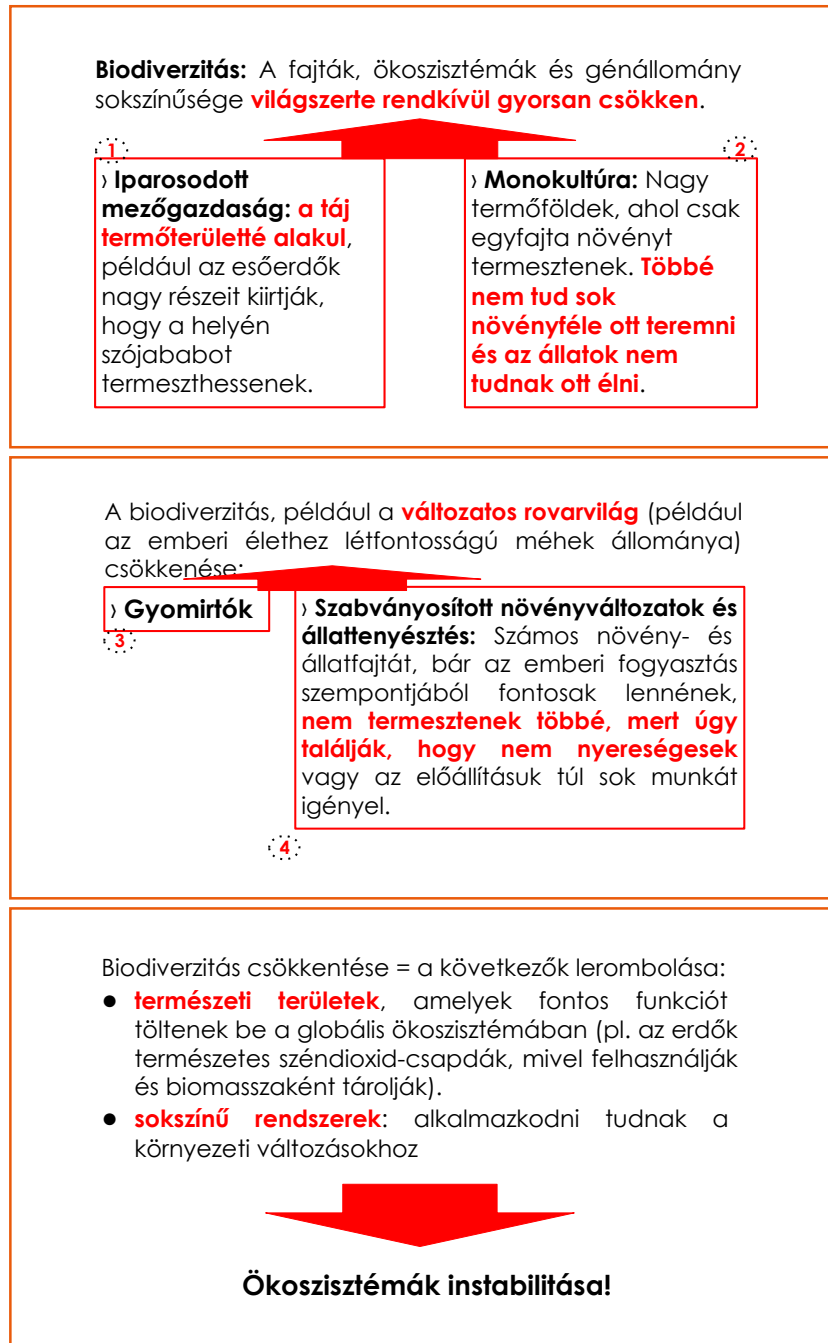
› **Földfoglalás (land grabbing):** Külföldi társaságok földeket vesznek vagy bérelnék a Föld déli részén pl. élelmiszertermelés céljából. A kistermelőket gyakran **megfosztják földjüktől és megélhetésüktől.**

› **Emberek kiszákmányolása:** Mivel a nagyvállalatok nyereségükre összpontosítanak, sokuk kihasználja az összetett és átláthatatlan kereskedelmi láncolatokat, és **dolgozóiknak nem kínálnak egészséges és méltányos munkakörülményeket és tisztességes fizetést.**

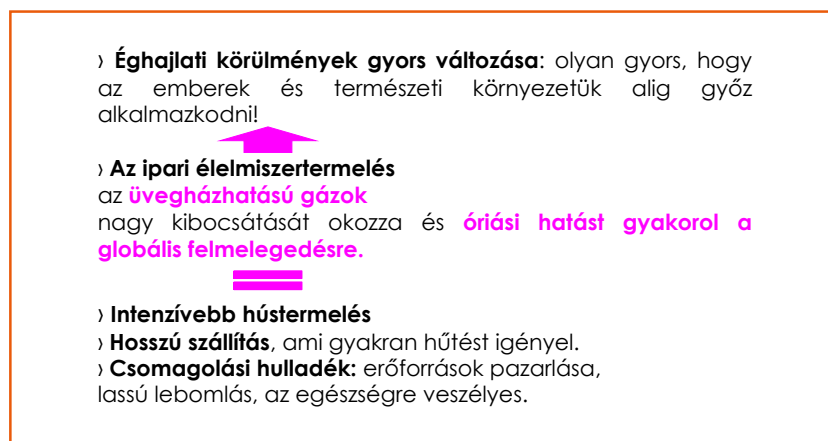
› **Áremelés a helyi népesség számára:** Amikor egyes termékek, pl. a quinoa divatba jönnek a gazdagabb országokban, a termelők jobban keresnek, ha külföldre adják el. A termék **megdrágul a helyi piacon.** A helyiek többé nem férnek hozzá hagyományos táplálkozásuk központi ételeihez.

› **Unalmas ízek:** Mivel **a termények és élő állatok közül kevés** áll ellen a kártevőknek vagy teremnek nagy mennyiségben, **ezek teszik ki a megtermelt élelmiszer nagy részét.** Ettől pedig monotonná válik a kamrák és a tányérok tartalma.

A globális élelmiszertermelés hatása a biológiai sokféleségre és a természetre

A globális élelmiszertermelés hatása az éghajlatra

Az ipari élelmiszertermelés az **olcsó**, de **nagy mennyiségű** termelésre összpontosít.

Élelmiszervezteség: a termelés korai szakaszaiban, például betakarítás, tárolás és szállítás során.

Élelmiszerpazarlás: a szupermarketek és a fogyasztók által kidobott élelmiszerek.

Az ipari élelmiszertermelés **terményvesztést okoz: az éghajlatváltozás leginkább a kistermelőket sújtja**, főleg Afrika szubszaharai részén és Délkelet-Ázsiában.

2. Lépés

Próbáljátok meg kitalálni a következők **a)** eredetét és **b)** mai legnagyobb termelő területét: **1)** mandula, **2)** kakaó és **3)** alma.

Írjátok le a válaszokat így: **1a), 1b), 2a), 2b), 3a), 3b)**.

Ha elkészültetek, ellenőrizték a megoldást (ide kattintva), majd lépjete tovább a következő kérdésre:

A helyi boltba honnan érkeztek ezek a termékek?

Saccold meg most, és ellenőrizd, mikor legközelebb a boltba mész!

3. Lépés

A globális élelmiszer-kereskedelem hatásainak ellensúlyozására egyesek próbálnak minél több „regionális” terméket vásárolni, azaz olyan terméket, amely a saját térségükben megterem.

A közösségi támogatású mezőgazdaság (Community-supported agriculture, CSA) egyre népszerűbb: a gazdák a csoport tagjaitól havonta fix pénzüsszeget* kapnak, a terményt pedig megosztják a befizetőkkel. Ez lehetővé teszi, hogy a gazda megossa a betakarítás kockázatát, a városiak pedig ízletes helyi élelmiszerhez jutnak és egy **napra gazdává válhatnak**, segíthetnek a vidéki munkában.

Most képzeld el, hogy egy ilyen közösség tagja vagy: milyen termékhez jutnál hozzá az év ezen szakában?

Próbáld meg kitalálni, majd ellenőrizd, kérdezd meg olyanoktól, akik tudhatják, vagy van egy, a térségedre jellemző szezonális naptárjuk!

* Ez általában a szolidaritás szellemében szerveződik: az egyes tagok befizetése a tag rendelkezésére álló pénzmennyiségétől függ. A teljes összegnek meg kell felelnie a gazda számára a költségek és a fizetésük fedezéséhez szükséges összegnek.

Helyes válaszok

Bemelegítés

1c; 2b; 3c; 4c; 5b; 6a

Tanulás

1a) Nyugat és Közép-Ázsia (Afganisztán, Irán, Irak és Szíria)

1b) USA, Spanyolország, Németország, Arab Emírségek, Hongkong, Ausztrália.

2a) Közép- és Nyugat-Ázsia, később az ókori Görögország és Róma.

2b) Kína, USA, Lengyelország, Törökország és India.

3a) Közép- és Dél-Amerika

3b) Ecuador, Elefántcsontpart, Ghána, Nigéria, Kamerun

2

Összpontosítsunk az élelmiszerpazarlásra:

Szerinted mit csinálnak a szupermarketek, amikor a termékek elérik a lejáratí napjukat?

A legtöbbjük kidobja. Tiltakozásképpen egyesek azt csinálják, hogy átnézik a szupermarketek szemetét és kivesszik az olyan ételeket amik még mindig jók! Friss ételt esznek és pénzt spórolnak!

Ez azonban általában nem törvényes módja az élelmiszerpazarlás megakadályozásának.

A jó hír: egyes szupermarketek úgy kezdik a leselejtezett ételek új életét biztosítani, hogy hivatalosan embereknek vagy szervezeteknek adományozzák.

A te környékeden hogyan kezelik az élelmiszerboltok és szupermarketek az élelmiszerpazarlás problémáját?

Menjete el együtt és interjúvoljátok meg a boltokat!

Ha még mindig pazarolnak, dolgozzatok ki ötleteket, mit tehetnétek a helyzet megváltoztatására (pl. levelet írni az igazgatónak, stratégiai megbeszélés egy, szegényeket támogató helyi egyesülettel, színházi előadással felhívni a közvélemény figyelmét a problémára stb.) és csináljátok meg!

Ne feledd: **minden változás mögött valaki olyan áll, aki harcol érte!**

És most térjünk át a globális élelmiszertermelésre!

Alkotás

Ideje aktivizálni magad!

1

Együtt válasszatok ki egy gyümölcsöt vagy zöldséget, amit szerettek, de nem helyben terem.

2

Most egy világtérképre rajzoljátok fel, milyen útvonalon jut el ez a termék a származási helyéről oda, ahol termesztik, és onnan a helyi boltba.

3

Kész?

Akkor itt az idő felírni a gyümölcs vagy zöldség termeléséhez és kereskedelméhez kapcsolódó különböző hatások kulcsszavait (emberi, bioszféra és természet és éghajlat).

Amikor elkészültél, akaszd egy olyan helyre, ahova szabad és ahol mások is láthatják!

Értékelés

Összefoglalásként: mi tette rád a legnagyobb benyomást a globális élelmiszertermeléssel kapcsolatban? Mi volt újdonság, mi volt, amit már tudtál?

Mit gondolsz, ez a tudás hogyan fogja befolyásolni a fogyasztásodat a jövőben?

Oszd meg gondolataidat a pajtiddal, és készítsetek képeslapot a témában, hogy felhívjátok a környezetetekben élők és az egész KIDS4ALLL-közösség figyelmét a problémára!